

به نام خدا

منتشر شده در پایگاه اینترنتی نشر مقالات حقوقی

مکانی صمیمی برای دانشجویان حقوق

حقوق گستر

محل نشر مقالات حقوقی
دانلود متن آخرین قوانین

آیین نامه ها
لوائح حقوقی

کتابهای الکترونیکی مخصوص تلفن همراه
قانون های اساسی کشورها به زبان فا و ان
نرم افزارهای حقوقی
و ده ها امکان دیگر فقط و فقط در حق گستر

Web :
www.HaghGostar.ir
www.HaghGostar.com
Mail:
HaghGostar@Gmail.com

مقدمه علم حقوق

استاد موسوی هاشمی

حق از نظر لقوی (ج) حقوق - امتیاز - اختیاری که یک شخص نسبت به شخص دیگری، شی، معین پیدا میکند

آداب معاشرت

زوج زوجه

نفقة مهریه

شخص

حقوق

تکلیف

شخصیت (قابلیت و بزرگی ها) (دارا شدن حقوق و تکلیف دانشگاه و مؤسسات چون

خود تکلیف دارند شخص محسوب می شوند

دولت

اشخاص یا حقیقی یا حقوقی: شخصیت خود را از حقوق یا قانون میگیرند

اساساً فاقد شخصیت هستند (دانشگاه - مؤسسات.....)

بعضی از این حق ها متقابل هستند بعضی یک طرفه - امتیاز طلبکار بدهکار

موجر مستاجر

معلم شاگرد

تعریف حقوق از نظر اصطلاحی:

به مجموعه قوانین و مقرراتی که در اجتماع حکومت میکنند برای برقراری نظم و برقراری روابط اجتماعی

نکته: قائده ای که فاقد ضمانت اجرا باشد حقوق نمیباشد چون حقوق ضمانت اجرا تضمین شده است

تعریف علم حقوق:

رشته یا دانشی که قوانین و مقررات حقوقی را معرفی و بررسی میکند.

تقسیمات علم حقوق:

داخلی: قوانینی که داخل مرز یک کشور قابل اجرا میباشد

خارجی: حقوقی که اختصاص به یک کشور ندارد (مصوبات اتحادیه اروپا - منطقه جنوب - اپکت اکو

داخلی: عمومی: روابط اشخاص با دولت را مشخص میکند

خصوصی: روابط شخص با شخص (دولت هیچ نقشی ندارد فقط ناظر و رفع مشکل میکند).

عمومی: روابط اشخاص با دولت:

۱- حقوق اساسی: اساس یک نظام بررسی می شود (مجلس خبرگان حقوق عام مردم) (حقوق آزادی

بیان)

۲- حقوق اداری: ساختار و وظایف دستگاههای اداری: (استانداری - وزارت خانه

دیوان عدالت اداری: یکی از موضوعات حقوق اداری است.

قانون استخدام کشوری - قانون عدالت اداری (با حقوق اداری در ارتباط است

۳- حقوق کار: رابط بین کارگر و کارفرما: چون دولت بین کارگر و کارفرما قانون کار تصویب کرد لذا

مربوط به دولت میباشد.

۴- حقوق جزا: بحث این حقوق شناخت انواع جرم ها و مجازات ها منبع قانون مجازات اسلامی.

۵- آئین دادرسی:

کیفری	حقوقی
۱-جرم	۱-مطالبه حق
۲-شاکی	۲-خواهان
۳-مشتکی	۳-خواننده
۴-شکایت	اقامه دعوا دادخواست
۵-شکوایه	۵-دادخواست

نکته: جایی که جرم مثلاً (سرقت) اتفاق افتاد و شخص (شاکی) به دادگاه برود پرونده کیفری

نکته: جایی که جرم نباشد فقط مطالبه حق باشد (پرونده حقوقی)

* به عمل من برای رفتن به دادگاه و مجازات طرف (شکایت) میگویند

برگی که شخص روی آن شکایت میکند (شکوایه) میگویند.

* شخصی که میخواهد از دادگاه حق او را بگیرند خواهان شخصی که شکایت علیه او صورت گرفته

خواننده و مراجعه شخص خواهان به دادگاه اقامه دعوی میگویند.

و برگه ای که به موجب آن اقامه دعوی میشود برگه دادخواست

* وقتی حکم صادر میشود شخصی که حکم به نفع او صادر شده (محکوم له) شخصی که با زنده است

(محکوم علیه)

* موضوع آن حکم مثلاً (مجازات) محکوم به می باشد.

* چیزی که در امور حقوقی مطالبه میشود خواسته میباشد اما کیفری تعقیب مستمر است

* تصمیمی که دادگاه میگیرد ای میگویند.

توضیح شماره ۵- شیوه رسیدگی به پرونده ها

آئین دادرسی

مدنی: شیوه رسیدگی به پرونده های حقوقی. منبع قانون آئین دادرسی مدنی

کیفری: شیوه رسیدگی به پرونده های کیفری

۶- حقوق مالیه: پرداخت مالیات (بودجه)

- حقوق خصوصی
- ۱- حقوق مدنی منبع رشته قانون مدنی در ۱۳۰۷ تصویب مشتمل بر ۱۳۳۵ ماده است
 - ۲- حقوق تجارت قانون تجارت تصویب ۱۳۱۱ ۸۷۸ ماده است .
 - ۳- حقوق دریایی و هوایی: قواعد مربوط به مالکیت کشتی ها و مسئولیت نافت
 - حمل و نقل دریایی و بیمه و خسارات بحری و کشتیرانی در آب های داخلی جزو
 - حقوق خصوصی است چون اساس حقوق دریایی تنظیم قواعد حمل و نقل با
 - کشتی های بازرگانی است آن را باید از شعبه های حقوق خصوصی دانست.

توضیح ۱- حقوق مدنی: روابط عادی و روزمره اشخاص میباشد. خرید - فروش - کرایه - روابط عاطفی مثلاً

انواع قراردادها مضاربه - مساقات نکاح - جهیزیه - ارث - وصیت

توضیح ۲- حقوق تجارت: روابط تجاری اشخاص با هم (شناخت تاجر - اعمال تجاری - شرکتهای تجاری -

اسناد تجاری - ورشکستگی تجار

دولت الف: اعمال حاکمیت حفظ منابع عمومی اشخاص x دولت تمام شرایط را تعیین میکند

ب: به دنبال کسب سود و منافع (بحث بانکداری)

اگر به عنوان متصدی طرف روابط قرار میگیرد شخص حقوقی است و روابط حقوقی و به عنوان یک شخص است.

زمانی که هدف ایجاد ارتباط باشد

۱- روابطی که دولت در آنها به عنوان حاکم نقش ندارد حقوق خصوصی

۲- روابطی که دولت در آنها به عنوان حاکم نقش دارد حقوق عمومی

تقسیمات حقوق
* حقوق بین الملل

داخلی: عمومی: اساسی، اداری، کار، جزا، آئین دادرسی و مالیه
خصوصی: آئین دادرسی، حاقیه
مدنی، تجارت،
دریایی و هوایی

حقوق بین الملل

قوانینی که اختصاص به یک کشور ندارد

۱- حقوق بین المللی عمومی
۲- حقوق بین المللی خصوصی
۳- حقوق جزای بین المللی

توضیح (۱) روابط بررسی میشود

الف: روابط دولت با دولت (معاهده ایران با دولت آلمان) در حقوق بین المللی عمومی
ب: روابط دولت با سازمان بین المللی (بحث انرژی هسته ای ارتباط بین ایران و انرژی هسته ای ایران و یونسکو)
ج: رابطه سازمان بین المللی با سازمان بین المللی دیگر (فائو با یونسکو - انرژی هسته ای با یونسکو)

- توضیح ۲- حقوق بین الملل خصوصی:
 - الف: رابطه اشخاص با تابعیت‌های متفاوت (قرارداد فروش کالای آلمانی با ایران) (ازدواج ایرانی با ایتالیایی) رابطه اشخاص در زندگی بین المللی را تنظیم می کند.
 - ب: تابعیت اشخاص: پسر ایرانی و آمریکایی هم تابع ایران و هم

آلمان

توضیح ۳- حقوق جزایی بین الملل: جرائم اتباع بیگانه در خاک یک کشور- حقوق جزایی بین المللی بیشتر جنبه داخلی دارد، و در هر دولت از قواعد خصوصی که خود وضع کرده است پیروی می کند

نظام حقوقی الف: رومی ژرمنی این گروه شامل کشورهای اروپایی (جز انگلستان و گروه کشورهای کمونیست) و آمریکای لاتین است مؤسس فرانسه و کشورهای اروپای غربی بغیر از کشورهای کمونیستی

❖ اجتماع باید تابع قانون باشد و خود را تطبیق دهد.

❖ تصویب قانون تابع تشریفات

❖ قواعد این سیستم قانون تصویب شده باید اجرا شود

❖ تصویب قانون ب اساس اصول قرون آنها است

❖ باید قانون اجرا شود حتی اگر منجر به بی عدالتی شود

ب: کامن لاء شامل کشور انگلیس آمریکا - کانادا - استرالیا - ایرلند شمالی بجز ایالات کبک تابع این

قوانین اند

❖ الف: قانون تابع تشریفات نیست و قانون همیشه تغییر میکند

❖ ب: در این سیستم به دنبال عدالت و انصاف هستند اگر منجر به عدالت نشود اجرا نمیشود

❖ ج: قانون باید با اجتماع و نیازهای اجتماع منطبق باشد.

❖ د: به آراء سابق دادگاه ها توجه و از آنها اصول میگیرند و پیاده میکنند

❖ ه: احکام اعمال سلسه در آنها وجود دارد و دست قاضی باز تر است

مبنای اصلی حقوق این کشورها را نیز اخلاق ناشی از مذهب مسیح و سیاست مربوط به حمایت از فرد و آزادی او تشکیل می دهد.

حقوق اسلام: مبنای آن وحی است. قرآن ۵۰۰ آیه مربوط به احکام حقوقی (آیات احکام)

حقوق اسلام حقوق مذهبی است یعنی قواعد آن از منبع وحی سرچشمه گرفته. بخش مهمی از حقوق اسلام «امضایی» است. در حقوق اسلام به کار بردن اصول عقلی و استفاده از تاریخ اهمیت ویژه دارد. مهمترین منبع حقوق اسلام قرآن است.

سنت: گفتار و کردار و تقریر معصوم را در امور شرعی می گویند. یعنی هر چه را معصوم درباره احکام شرعی بگوید یا به هرگونه که رفتار کند یا هر کار را که دیگران در حضور او انجام دهند و منع یا انکار نکند مانند: قرآن از احکام دین است. الف: در مذاهب چهارگانه عامه، تنها گفتار و کردار تقریر پیامبر به عنوان سنت پذیرفته می شود، ولی در شیعه گفتار و کردار و تقریر امام نیز جزو سنت پذیرفته میشود، ولی در شیعه گفتار و کردار و تقریر امام نیز جزو سنت است. ب: در فقه امامیه، هر خبری که سلسله راویانش به یکی از معصوم نرسد معتبر نیست، ولی عامه به همین اندازه که خبر به یکی از صحابه یا تابعین منتهی شود اکتفا می کند.

الف) از طریق حدیث نقل میشود اقوال قول

ب) یکسری اعمال معصومین تدوین میکنم و ما اعمال میکنیم اعمال عمل

ج) کسی که در حضور معصوم عمل انجام داده و معصوم واکنش انجام ندهد، تقریر معصومی

نظر شیعه: اجتماعی پذیرفته که کاشف از قول معصوم باشد یعنی اتفاق نظر علمای دین یا فقها

عقل و قیاس (منظور استدلال) قوه ادراک و تشخیص خوب از بد

اسلام دو دسته احکام دارد:

۱- امضایی: (یعنی عادات و رسوم متداول مردم و احکام ادیان سابق را امضا و تأیید کرده است)

۲- تاسیسی (قبل از اسلام نبوده با آمدن اسلام به وجود آمده و خوب نماز و روزه - حرمت شرب خمر

احکام عقلی دو دسته:

❖ احکامی را که عقل از اوامر و نواهی شرع استنباط می کند: مانند مفاهیم (موافق یا مخالف) و

استلزامات عقلی. برای مثال، وقتی عقل امری را به خاطر این که مقدمه امر واجب است، واجب می

داند، یا امری را به لحاظ این که ضد امر واجبی است حرام می شمارد، حکم به وجوب «مقدمه

واجب» و حرمت ضد را «استلزامات عقلی» احکام شرع می نامند. استلزامات عقلی (عقل به کمک

مانند:

شرع) آنها دست پیدا میکنند و خوب نماز

❖ مستقلات عقلی (حقوق نظری) (عقل مستقلاً) به آنها دست پیدا میکند رعایت عدالت - لزوم

وفای به عهد آنچه عقل، به طور مستقیم و بدون دخالت شرع، بدان حکم می کند که «مستقلات

عقلی نامیده می شود

ابزار عقل در رسیدن به احکام قیاس می باشد.

تعریف قیاس: وجوب حکمی در موضوعی به علت اشتراک دو علت موضوع دیگر ثابت میشود. هرگاه

حکم ثابت در موضوعی، به دلیل اشتراک در علت، در موضوع دیگر اجرا شود، گویند که موضوع دوم با

قضیه نخست قیاس شده است. موضوع نخست را که حکم آن از طرف شرع معین شده است، در اصطلاح

علم اصول «اصل» و موضوع دوم را «فرع» و علت مشترک آن دو را «جامع» می گویند.

موضوعی: شرب خمر

اشتراک: اشتراک دو علت حرام بودن

دو علت به خاطر اینکه مسکر است حرام است

موضوع دیگر فقاع (آب جو)

قیاس دو نوع: مخصوص العله (شرب خمر به علت مسکر بودن حرام است

توسط شارع نص شده

مستنبط العله (خوک حرام علت را بیان نکرده استنباط شده

نکته: خودمان علت را پیدا میکنیم و میفهمیم مضر است سپس اسلام آنرا حرام میداند (توسط شارع بیان

نشده)

نکته: اهل تشیع فقط اولی را قبول اما اهل تسنن هر دو را قبول دارند.

حقوق کمونیستی (حقوق خصوصی معنا ندارد و هر چه باشد باید حقوق عمومی باشد. و زمام دار باید دولت

باشد. شوروی چین کمونیست کوبا)

منابع حقوق:

اول: قانون

تعریف عام: به کلیه مصوبات مجلس و تصویبنامه ها و بخشنامه های اداری قانون می گویند.

تعریف خاص: مصوبات مجلس شورای اسلامی و آنهایی که از طریق همه پرسی تعیین میشود.

طبقه بندی قانون

۱- قانون اساسی

۲- قوانین عادی (باید مطابق قانون اساسی باشد)

۳- تصویب نامه ها (آئین نامه ها) باید مطابق قوانین عادی باشد یا اصل بو دن این تصویب نامه ها و مشکل این سه قانون و یا حل شدن آنها با دیوان عدالت اداری است.

تعریف قانون اساسی: قوانندی که اساس یک نظام را بررسی میکند و حقوق (حق فردی) عمومی (اشخاص) بررسی میشود (حق آزادی بیان - دادخواهی)

تعریف قانون عادی: مثلاً قانون مدنی - قانون مجازات اسلامی - قانون مجازات مواد مخدر و

❖ مصوبات کمیسیونهای داخلی (قوانین آزمایشی)

❖ مصوبات همه پرسی: مراجعه مستقیم به آراء مردم

❖ عهد نامه ها (بین کشورها بسته میشود - باید به تصویب مجلس برسد - بعد به صورت قانون در آید). (بعد از اینکه بین دو کشور انجام شد.

۱- مرحله پیشنهاد

۲- مرحله بررسی در کمیسیونهای داخلی مجلس

۳- مرحله تثبیت

۴- مرحله تأیید شورای نگهبان

۵- امضای رئیس جمهور

۶- مرحله انتشار

۷- مرحله اجرای قانون

مراحل وضع قانون

۱- پیشنهادها و مقررات به مجلس

(مقرراتی که از طرف دولت به مجلس باشد لایحه گویند)

دولت

۱۵ نفر

۲- بررسی کمیسیونهای داخلی (لایحه باشد با حضور وزیر مربوطه-معاون بررسی میشود

(طرح باشد با حضور نمایندگان پیشنهاد دهنده

طرح: مقرراتی که از طریق حداقل ۱۵ نفر از نمایندگان به مجلس ارائه میشود.

۳- گاهی موقع کمیسیون بررسی میکنند و به مجلس میفرستند.

گاهی هم مجلس به آنها هم اختیار بررسی و هم تصویب میدهد (به صورت آزمایشی و اگر در مجلس تصویب نهایی شد.

۴- برای تایید به شورای نگهبان (قانون اساسی، هر ۱۲ نفر تایید میکنند آنها را با قانون اساسی و شرع تطبیق میدهند.

(شرع: فقط شش نفر فقیه تایید میکنند.

نکته: اگر لایحه باشد وزیر در کمیسیون داخلی باید باشد

اگر موافق باشد تایید، اگر یک بند مخالف باشد مینویسد این بند با قانون مخالف است و به مجلس میدهد.

۵- اگر رئیس جمهور امضاء کرد باید انتشار شود و در روزنامه رسمی اگر رئیس جمهور امضاء نکرد رئیس شورای مجلس اسلامی دستور میدهد این قانون امضاء شود.

۱۵ روز بعد از انتشار قانون باید اجرا شود.

اقتدار قانون در برابر قوه مجریه: ۱- تصویب قانون نامه های اجرایی برای اجرای قانون دو کار انجام

میدهند

۲- اجرای احکام توسط شهرداری و فرمانداری و ... باید اجرا کند

۳- آئین نامه ها نسخ، اگر از ۹/۲ تا ۹/۱۵ نسخ شریعتی تا آن روز درست بود

۴- عهد نامه ۱- حق فسخ مدت دار مثلاً ۴ ماه (اعمال حق فسخ با قوه مجریه است

۲- حق متقابل دائمی است (حق حبس

نکته: هر یک از طرفین میتوانند تعهد خود را به اجرای طرفین بداند فروش ماشین تا ماشین ندهید پول

نمیدهم تا پول ندهید ماشین نمی دهم.

اقتدار قانون در برابر قوه قضائیه:

۱- ارزیابی قانون به وسیله قاضی

قاضی سه تکلیف دارد رسیدگی حکم قاضی مستند به قانون میباشد از صدور حکم ممنوع است

۲- تکلیف قاضی در صدور احکام و رسیدگی

قوه قضائیه به قوانین:

شکلی: شیوه احقاق حق را بیان میکند (تضمین کننده حق هستند، اگر حق ضایع شد باید از این روش

وارد شد و به حق خود برسد مثلاً قانون آئین دادرسی مدنی، کیفری، اجرای احکام ماهوی قوانینی که

تعیین کننده حق هستند شرایط احقاق حق را بین میکند تعیین میکند که چه کسی صاحب حق است و چه

کسی نیست مثال: قانون تجارت مدنی مجازات اسلامی

اقتدار قانون در برابر مردم:

جهل به قوانین را منع مسئولیت نیست (اگر بگی این قانون را ندانستم باید مجازات شوی

۱- جهل همگانی

۲- جهل به قوانینی که برای حمایت از او تصویب شده جهل اشخاص به قوانینی که جهت حمایت از آنها تصویب شده است.

۱- مثلاً شخصی به یک نفر بدهی داشته باشد بعد از پرداخت متوجه شود به موجب قانونی که از آن خبر نداشته به شخص بدهکار نبوده و میتواند پول خود را مسترد نماید.

۲- مثلاً شخصی ازدواج رضاعی نموده بعد از ازدواج قانون منع قانون ازدواج رضاعی را فهمیده است ازدواج رضاعی (ازدواج با محارم) وی باطل است.

قوانین

امری: معمولاً حکم، باید در آنهاست. قانونی که با نظم عمومی جامعه ارتباط دارد

۱- قوانین امری: بایدها ...

۲- قوانین تکمیلی (تفسیری، تعویضی ...) می تواند ...

قوانین امری: قوانینی هستند که با نظم عمومی ارتباط داشته باشند قوانین امری امکان توافق خلاف آنها وجود ندارد.

قوانین تکمیلی: قوانینی هستند که با نظم عمومی ارتباط و مغایرتی ندارند و اگر خلاف آنها توافق کردیم نظم عمومی مختل نمی شود.

* افراد نمی توانند برخلاف قواعد امری توافق نمایند چون اگر بر خلاف آن عمل شود نظم عمومی مختل میشود. (قانون مجازات اسلامی قانون امری است.)

گرفتن جان اشخاص جرم و مستوجب قصاص (من نمیتوانم بگویم مرا بکش قصاص نشو)

* اقامت خوانده در آبادان میتوانیم براساس توفیق خواهان و خوانده در تهران اجرا کنیم چون قوائد تکمیلی است.

* قوانین اساسی - اداری - مالیه - جزا - کار - آئین دادرسی قوانین امری هستند.

در قانون مدنی قراردادها و بیع تکمیلی هستند مابقی امری هستند.

* حقوق مدنی تجارت - دادرسی مدنی بعضی از قوائد آنها امری و بعضی تکمیلی هستند

* قانون مدنی - اموال شخصی - خانواده - ارث - وصیت امری هستند.

* قوائد مربوطه به قراردادها تکمیلی هستند.

* اگر قوانینی بود و ندانستیم امری هستند یا تکمیلی اصل بر امری بودن است اگر خلاف آن را ثابت نماییم فسخ در مورد قرارداد است.

فسخ قانون (بی اعتباری قانون) قدرت قانون را میگیرند.

قوانین عادی از طریق مجلس مییاشد.

به عبارت دیگر قوانین تکمیلی زمانی قابلیت اجرا پیدا می کنند که اشخاص بر خلاف آنها توافق نکرده باشند.

نسخ قانون

❖ صریح: قانون گذار صراحتاً اعلام میکند قانون فسخ شده از اعتبار افتاده

❖ ضمنی: با تصویب قانون جدید که مغایر با قانون قبلی است هم تصویب قانون جدید . هم بی

اعتباری (فسخ) قانون فقهی را انجام میدهد.

* قانون مدنی عام قانون تجارت خاص

در صریح:

یا قانون جدید را تصویب میکند و طبق ماده قانون قبلی فسخ شده یا براساس ماده خلاف قانون قبلی را

فسخ میکند و قانون جایگزینی هم نخواهد داشت.

خیلی مهم: فسخ ضمنی چهار حالت دارد.

مؤخر	مقدم	۱- اگر قانون مقدم (عام)	قانون مؤخر (عام) باشد.
↓	↓	قانون مؤخر قانون مقدم را نسخ می کند.	
عام	عام	مثال: دانشجویان دانشگاه آبادان معاف از شهریه هستند	
خاص	خاص	" " "	۲ برابر شهریه بدهند.
خاص ← جزئی یا تخصیص	عام		
عام ← جزئی قهقراپی	خاص		

۲- اگر قانون مقدم و مؤخر خاص باشند.

قانون مؤخر قانون مقدم را نسخ می کند.

(دانشجویان رشته حقوق از شهریه معافند.)

) " " ۲ برابر شهریه بدهند.

۳) اگر قانون مقدم عام و قانون مؤخر خاص باشد.

مثال:

دانشجویان دانشگاه آزاد شهریه پرداخت نمایند.

دانشجویان دانشگاه آزاد واحد آبادان از پرداخت شهریه معافند.

در این حالت قانون خاص قانون عام را نسخ جزئی می کند یعنی قانون عام فقط در مورد دانشجویان

آبادان اجرا نمی شود و قانون خاص مختص دانشجویان آبادان است.

۴) اگر قانون مقدم خاص و مؤخر عام باشد.

دانشجویان دانشگاه واحد آبادان از پرداخت شهریه معافند.

کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد باید شهریه پرداخت نمایند.

۲ حالت:

۱- قانون عام مؤخر قانون خاص مقدم را نسخ می کند.

۲- قانون عام در مورد دانشگاه آبادان اجرا نمی شود چون ذکر آبادان نشده اگر قانون گذار

می خواست نسخ کند اعلام می کرد دانشگاه آبادان هم نسخ (نسخ جزئی - تخصیص قهقرایی)

مثال:

خاص: اقامتگاه شخص حقوقی مرکز امور اداری آنهاست: خاص شرکت های تجاری

عام: اقامتگاه شخص حقوقی مرکز عملیات (فعالتهای مادی) آنهاست تخصیص قهقرایی در مورد

سایر اشخاص حقوقی.

مثال:

ماده ۵۹۱ قانون تجارت برای همه اشخاص حقوقی مقرر می دارد که تابعیت اشخاص حقوقی تابع

اقامتگاه شرکت ایرانی تابعیت ایرانی آنهاست.

و ماده ۱ قانون ثبت شرکت ها که مؤخر تصویب شده مقرر می دارد هر شرکتی در ایران تاسیس و

مرکز اصلی آن اقامتگاه در ایران باشد ایرانی محسوب می شود.

چنانچه قانون تجارت نسبت به قانون ثبت شرکتها عام باشد.

نظر خود را در مورد تابعیت اشخاص حقوقی بیان کنید.

قانون تجارت در مورد تابعیت شرکتهای تجاری ایرانی نسخ جزئی می شود.

زیرا قانون تجارت در مورد تمام شرکتهای اعمال می شود اما ماده ۱ قانون ثبت شرکتهای در مورد

شرکتهای تجاری ایرانی اعمال می شود.

منابع حقوق:

قانون:

۱- تعریف

۲- طبقه بندی

۳- مراحل وضع

۴- نسخ

عرف: قواعدی که بین اشخاص الزام آورند و اشخاص خود را ملزم به رعایت آن می دانند (قانون

ننوشته) این قواعد به صورت قانون تصویب نشده اند.

با گذشت زمان شکل می گیرند مثال شکل انتقال هزینه سند رسمی فروش ماشین در بعضی جاها

هزینه انتقال به عهده فروشنده و در بعضی جاها بر عهده

نکته: قانون و عرف هر دو محصول مستقیم اراده اشخاص هستند.

الف: نمایندگان مجلس به نمایندگی از مردم قوانین را برای مردم تصویب و محصول غیر مستقیم

اراده اشخاص است.

ب: مستقیم از اراده اشخاص می باشد.

عرف: عام: قواعدی که بین عامه مردم رایج هستند.

خاص: بین قشر خاصی از اشخاص حاکم می باشد مثل عرف پزشکان - دانشجویی بانکداری (تطبیق امضای چک با امضای بانک یک ماده زود تعطیل می کنند. یک ماده دیرتر تلاش می کنند. در چه حالتی باید به عرف مراجعه نمایم.

۱- قانون صراحتاً به عرف ارجاع می دهد مثل ماده ۲۲ قانون مدنی که طرفین قرارداد فقط نسبت به مفاد قرارداد ماتزم نیستند بلکه آن چیزهایی عرف حکم می کنند باید اجرا نماید. مانند شما نمی توانید بگویید خامه را می فروشم اما اشباع آب مال خودم چون بر طبق عرف نمی باشد.

۲- قانون به عرف ارجاع نمی دهد اما مجبور هستیم از عرف کمک بگیریم.

در جایی قانون در مورد قضیه ای سکوت نقص (حکم نقص) یا اجمال دارد (حکم بیان شده در بعضی کلمات الهام دارد) باید از عرف کمک گرفته و سکوت و نقص و اجمال را بر طرف نمایم.
نکته:

عرف نشر در قوانین تکمیلی استفاده می شود.

سوال: اگر قانون با عرف متعارض بود (مخالفت داشت) قوانین مقدم هستند؟

در این مورد باید قواعد امری و تکمیلی تفاوت قائل شویم. مثال: ماهواره قانون اجازه می دهد استفاده می کنیم و عرف استفاده می کند در حالیکه قانون می تواند ماهواره را سلب و جریمه نماید.

نکته :

قواعد تکمیلی اگر بر خلاف قوانین باشد اشکال ندارد.

اگر عرف با قوانین امری مخالف بود قانون بر عرف مقدم است.

اگر عرف با قوانین تکمیلی مخالف بود عرف بر قانون مقدم است و ارجحیت دارد.

نکته :

قواعد آمره (امری) نه قانون نه عرف نمی تواند آنها را تغییر دهد.

امری، توافق طرفین، عرف، قوانین تکمیلی : هر کدام از اینها توان مقابله با بالای خود را ندارند. مثلاً

تکمیلی توان مقابله با عرف ندارد.

قوانین تکمیلی :

زمانی الزام آور هستند که توافق طرفین مخالف نباشد و عرف معارضی در این زمینه نباشد قاضی

مکلف است قوانین تکمیلی را در این زمینه اجرا نماید.

۳- رویه قضایی:

اگر قانون و عرف ساکت باشد.

یعنی حکم قضیه را پیدا نکرد قاضی باید به رویه قضایی مراجعه نماید.

رویه قضایی: مفهوم عام : تمام آراء دادگاهها

مفهوم خاص: به شیوه معمول و کسانی که دادگاههای یک محل در خصوص موضوعات مشابه

اتخاذ می نماید و رویه معمول بین دادگاهها اتخاذ می شود.

رویه : اجباری: قاضی مکلف است از آن تبعیت نماید .

اختیاری: مانی که در خصوص دو موضوع واحد و مشابه از دو دادگاه آراء متعارض صادر شود در این صورت به دیوان عالی مراجعه و یکی از دو رای دادگاه را نقض می کنند و دیگری به صورت وحدت رویه قضایی شهود و دادگاهها باید اجرا نمایند.

اختیاری: مشورتی می باشد می تواند استفاده نماید یا استفاده ننماید و در مواردی که قانون سکوت نقص - مجمل است قضات رویه اعمال کرده و براساس آن عمل می نمایند.

اشتباه در معامله به آن وارد نمی نماید.

نکته :

اگر قانون متعارض باشند رویه قضایی می تواند در حل تعارض به ما کمک کند مقدم نیستیم.

اگر قاضی قانون عرف و رویه را بررسی کرد قانون در آن مورد نبود آخرین مورد دکتربین

(نظریه) علمای حقوق قاضی الزام ندارد از آنها کمک بگیرد.

نکته :

اگر در این چهار زمینه ماده ای وجود نداشت می توانید به اداره حقوقی قوه قضائیه مراجعه در

قالب مشورتی کمک بگیرید.

قواعد حقوقی:

قائده ای که برای تنظیم روابط اشخاص بر اجتماع حکومت می کند و دارای ضمانت اجرا نیز

می باشد.

ویژگی ها:

- ۱- الزام آور بودن آنست: الف) قوانین امری و در هر حال الزام آور است ب) تکمیلی
 - ۲- مهمترین داشتن ضمانت اجرا: یعنی درست آن را تضمین کرده باشد
- شخص از قاعده حقوقی تخلف کرده و قانون با آن شخص برخورد میکند و شخص باید جوابگو باشد.

دولت به چند طریق قواعد حقوقی تضمین کرده:

- ۱- مجازات (زمانی ترکیب جرم شود مجازات میشود - حبس - اعدام - قصاص - شلاق - جزای نقدی به نفع دولت (برای امانت) تبعید - دیه
 - ۲- اجرای منظم قواعد حقوقی: الف) خلع ید: شخص ملک دیگری را غضب کند شخص می تواند به دادگاه برود و تقاضای خلع ید بدهد
- ب) من خانه از شما کرایه کردم بعد از مدت تعیین تخلیه نکنم
- ۳- جبران خسارت:

هر شخصی به دیگری خسارت وارد کرده مکلف به پرداخت خسارت می شود.

۴- بی اعتباری اعمال حقوقی

قرارداد بسته شده:

۱) صحیح است

۲) غیر نافذ است: قراردادی که نه صحیح و نه باطل است. (ادا می شود هم آن صحیح

است و هم آرا باطل کرد مثل: قرارداد فضولی

شخصی ملک متعلق به دیگری را بی اجازه بفروشد - این معامله غیر نافذ است. یعنی

صاحب آن می تواند هم آن را صحیح بداند هم آن را باطل کند.

۳) باطل است: قرارداد ایجاد نشده و توافق بین دو نفر معتبر نمی باشد.

اما می شود هم آن را صحیح و هم آن را باطل کرد

مثل: قرارداد فضولی»

شخصی مالک متعلق به دیگری را بی اجازه بفروشد این معامله نیز نافذ است یعنی صاحب آن

می تواند هم آنرا صحیح بداند هم آن را باطل کند.

ویژگی های قاعده حقوقی

۱- الزام آور بودن

۲- داشتن ضمانت اجرا (مهم)

۳- کلی بودن قواعد حقوقی: مربوط به یک قاعده خاص نیست- کلی بودن قانون برای

همه برای یک شخص خاص نیست.

۴- اجتماعی بودن: تنظیم روابط اشخاص

181. انواع تفسیر:
(1) تفسیر قانونی:
(2) تفسیر قضایی:
(3) تفسیر شخصی:

182. تفسیر قانونی:

این تفسیر به وسیله مجلس شورا انجام می شود. اصل 73 قانون اساسی در همین زمینه می گوید (شرح و تفسیر قوانین عادی در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است...)
تفسیر قانون اساسی به عهده شورای نگهبان است که با تصویب سه چهارم آنان انجام می شود. (اصل 98 ق. ا.)

183. تفسیر قضایی:

تفسیر قضایی در اصل 73 قانون اساسی به عنوان یکی از لوازم تمیز حق چیش بینی شده است.
(دادگاه هر دعوا را با قانون تطبیق کرده و حکم آن را تعیین می نماید و نباید به طور عموم و قاعده کلی حکم بدهد).

184. تفسیر شخصی:

تفسیری که حقوق دانان از قانون تفسیر می کنند. (خواندن کتاب و مقالات)

الف: مکتب تفسیر لفظی یا تحلیلی

186. مبنای این مکتب:

به نظر پیروان این مکتب در هر جامعه قدرت نهایی و سلطه واقعی به اراده نمایندگان ملت تعلق دارد و رعایت احترام و قدرت قانون بزرگترین ضمان حفظ آزادی افراد است. دادرس مجری قانون است و نمی تواند به نام و به میل خود حقوقی برای اشخاص ایجاد کند.

فنون استفاده در این مکتب

استفاد از تاریخ:

مذاکره های انجام شده در مجالس و گفتگوهای اعضای کمیسیونها بهترین راهنماست.
استفاده از تاریخ عقایدی را که در زمان وضع قانون مورد توجه بوده و مسلم است که در تدوین مواد از آن عقاید الهام گرفته شده است.
مرآجه به عقاید مشهور فقهای امامیه و به ویژه کتاب های شرح لمعه شرایع محقق تذکره علامه و مکاسب شیخ مرتضی انصاری بسیار مفید است.

189. قیاس:

هر جا که حکم قانون ناظر به مورد خاص باشد و به موضوع دیگری که با آن شباهت کامل دارد سرایت داده شود گویند آن موضوع با موردی که قانون پیش بینی کرده قیاس شده است. بنابراین قیاس وسیله گسترش حکم خاص به موارد مشابه است.

«اگر کسی در حال مستی یا بیهوشی یا در خواب معامله نماید آن معامله به واسطه فقدان قصد باطل است» ولی گاه دادرس باید علت حکم را استنباط کند چنان که در قیاس مهلت اجرای قانون در خارج از کشور با مهلت اجرای آن در داخل مبنای شباهت را ما استنباط کردیمو قانونگذار در این چیزی نگفته بود به همین مناسبت این قسم از قیاس را (مستنبط العله) می نامند و آن را در برابر قیاس (منصوص العله) به کار می برند.

190. مفهوم موافق (قیاس اولویت):

اگر جهات و دلایلی که وجود حکم را در موضوع خاص ایجاد کرده است در موضوع دیگر قوی تر باشد آن حکم را در مورد دوم نیز جاری دانست. بنابراین استنباط مفهوم موافق نیز نوعی قیاس است با این تفاوت که علت در فرع قوی تر از اصل است یعنی به همین جهت آن را قیاس اولویت نیز گفته اند. مثال: در قانون نیامده است که قیم نمی تواند مال غیر منقول صغیر را به دیگری ببخشد. ولی از مفهوم ماده 83 امور حسبی و ماده 1241 قانون منعی به خوبی بر می آید که قیم دست کم بدون اجازه دادستان چنین اختیاری ندارد. زیرا اگر فروش یا رهن نیز از طرف قیم به طور مستقل امکان ندارد.

191. مفهوم مخالف:

هر گاه حکمی که از قانون فهمیده می شود از لحاظ نفی و اثبات با آن مخالف باشد حکم را «مفهوم مخالف» قانون گویند. پس مفهوم مخالف حکمی است که برای فرض مخالف موضوعی که در قانون آمده استنباط می شود و از حیث نفی و اثبات با آن مخالف است. ماده 691 می گوید: «ضمان دینی که هنوز سبب آن ایجاد نشده است باطل است» و مفهوم مخالف آن چنین می شود: «ضمان دینی که سبب آن ایجاد شده است صحیح است». مثال: اگر در مقررات دانشگاه آمده باشد که «دانشجویانی که معدل دوره لیسانس آنان (14) باشد می توانند به دوره فوق لیسانس راه یابند» مفهوم مخالف حکم این است که: «دانشجویانی که معدل (14) ندارند نمی توانند به دوره فوق لیسانس راه یابند». حکم استنباط شده با آنچه در مقررات وجود دارد از نظر اثبات و نفی مخالف است و به همین جهت نیز مفهوم مخالف آن نامیده می شود.

مکتب تحقیق علمی آزاد:

قانون باید به گونه ای تفسیر شود که نیازهای اجتماع را بر طرف کند اگر ما به دنبال اراده قانونگذاری باشیم ممکن است نیازهای جامعه را بر طرف نکند. ممکن است اختلاف نظر و اعمال سلیقه بوجود آید.